

Vastaus Jarno Valkoselle ja Veera Kinnuselle

Jarno Valkonen ja Veera Kinnunen ottivat *Sosiologia*-lehden (1/2011) pääkirjoituksessa kantaa suomalaisen tiedejulkaisemisen asemaan Tieteellisten seurain valtuuskunnan alaisuuteen perustetussa Julkaisufoorumi-hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on laatia tieteellisten julkaisukanavien eli lehtien, sarjojen ja kustantajien tasoluokitus, joka mahdollistaa suomalaisten tutkimusorganisaatioiden tieteellisen julkaisutoiminnan arvioinnin määrän lisäksi laadullisin perustein. Lehtien ja kustantajien tasoluokitus tehdään 23 tieteenalakohtaisessa arviointipaneelissa, joiden tehtävä on erottaa tieteelliset (taso 1) ei-tieteellisistä julkaisukanavista ja määrittää alansa johtavat tieteelliset julkaisukanavat (taso 2).

Valkosen ja Kinnusen tulkinta Julkaisufoorumi-hankkeen arviointiohjeista on, että ”kansalliset julkaisukanavat eivät kuulu arvokaiden, saati johtavien joukkoon, oli niiden asema tai merkitys kansallisesti mikä tahansa”. Kirjoittajat toteavat arviointikriteerit suomalaista tiedejulkaisuutta vähenteleviksi ja ehdottavat, että julkaisukanavien tasoluokittelun tulisi perustua laadun, vaikuttavuuden ja käytettävyyden arviointiin. Myös ennuste julkaisufoorumin vaiku-

tuksesta kotimaiseen julkaisutoimintaan on synkkä: ”jos julkaisujen laatu otetaan yhdeksi yliopistojen rahoitukseen vaikuttavista tekijöistä, on selvää, että erilaisin kannustimin yliopistot huolehtivat, että tieteilijät siirtävät valtaosan julkaisutoiminnastaan kansainvälisille kentille.”

Valtaosa maailman tieteestä tehdään ja julkaistaan Suomen ulkopuolella, joten on luonnollista, että suurin osa yli 20 000 Julkaisufoorumissa arvioitavasta lehdestä ja kustantajasta on ulkomaisia. Koska suomen- tai ruotsinkielellä julkaistujen tutkimustulosten ei voida olettaa tavoittavan kuin hyvin pienen osan kriittistä asiantuntijajayleisöä, kansainvälinen julkaisukanava ja -kieli ovat useimmilla tutkimusaloilla laajan *tieteellisen vaikuttamisen* perusedellytys. Kansallisilla julkaisukanavilla on erittäin tärkeä *yhteiskunnallinen vaikutus*, mutta ainakin toistaiseksi Julkaisufoorumi-hankkeessa arvioidaan julkaisukanavia nimenomaan tieteellisen vaikuttamisen foorumeina.

Tästä näkökulmasta on perusteltua, että johtaviksi julkaisukanaviksi voidaan arviointipaneelien ohjeiden mukaan *pääsääntöisesti* luokitella kansainvälisiä lehtiä ja kustantajia, joissa eri maiden

tutkijoiden parhaat kirjoitukset kilpailevat julkaisutilasta. Tähän joukkoon voi kuulua Julkaisufoorumin erittäin laajasti kattamia kotimaisia tieteellisiä julkaisukanavia, joista osa myös on toimitus-, kirjoittaja- ja lukijakunnaltaan monikansallisia. Mutta hankkeen arviointiohjeissa ei ole myöskään suljettu pois mahdollisuutta, että joillain erittäin paikallisia ilmiöitä tutkivilla aloilla ”myös suomen- tai ruotsinkielisiä julkaisukanavia voidaan luokitella johtaviksi, jos ne tavoittavat tieteenalansa kansainvälinen asiantuntijajayleisön”.

Valkonen ja Kinnunen ovat ymmärrettävästi huolissaan kansallisen tieteellisen julkaisemisen tulevaisuudesta. Norjan esimerkki kuitenkin todistaa muuta. Norjassa on tehty vastaava laatuluokitus noin viisi vuotta sitten lähes samoilla kriteereillä. Tämä ei ole lopettanut tai edes merkittävästi vähentänyt norjankielistä tieteellistä julkaisemista. Yhteiskuntatieteiden ja humanististen alojen tutkijat ovat jatkaneet norjaksi julkaisemista, koska sille on kysyntää yhteiskunnassa ja tiedeyhteisössä. Toisaalta norjankielisissä lehdissä ja kustantajilla julkaistut artikkelit ja kirjat myös noteerataan mm. yliopistojen valtiorahoituksessa.

Näin tullaan tekemään hyvin todennäköisesti myös Suomessa, jos laatuluokitusta käytetään jatkossa yliopistorahoituksen kriteerinä.

Norjalaisten tutkijoiden julkaisutoimintaan lehtien ja kustantajien tasoluokitus ja sen käyttö rahoituskriteerinä on näyttänyt vaikuttaneen siten, että he ovat siirtäneet kansainvälistä julkaisutoimintaansa arvostetummille foorumeille, myös ihmistieteissä. Tähän viittaa se, että norjalaisten tutki-

joiden kansainvälisiin julkaisuihin viitataan nykyään keskimäärin aiempaa enemmän. Samalla tavalla Julkaisufoorumi-hankkeen tavoitteena on saada suomalaiset tutkijat kiinnittämään huomiota julkaisukanavan valintaan. Nuoremmille tutkijoille Julkaisufoorumi-järjestelmä tarjoaa tietoa oman alan tieteellisistä julkaisufoorumeista ja niiden arvostuksesta tiedeyhteisössä. Järjestelmää tullaan luonnollisesti päivittämään jatkossa,

koska tieteellisen julkaisutoiminnan kenttä muuttuu jatkuvasti.

*Otto Auranen
koordinaattori*

*Janne Pölonen
projektisihteeri*

*Julkaisufoorumi-hanke
Tieteellisten seurain
valtuuskunta*